

Täysistunto

Tiistai 17.10.2023 klo 14.00—19.03

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuomioistuimien turvatarkastuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei päästä loppuun asti, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tuttuun tapaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Meri, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.09 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhe-
mies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi turvatarkastuksista tuo-
mioistuimissa annettua lakia siten, että turvatarkastustoimenpiteet voitaisiin kohdistaa
myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistuimen asiakkaisiin silloin, kun
näillä viranomaisilla on yhteinen sisäänkäynti tai yhteinen asiakaspalvelualue tuomioistui-
men kanssa. Lisäksi ehdotetaan täsmennyksiä turvatarkastajan kelpoisuuteen, turvatarkas-
tajaksi hyväksymiseen ja hyväksymisen peruuttamiseen sekä turvatarkastajan virkavastuu-
seen ja toimivaltaan. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännökset turvatarkastajien pu-
kautumisesta ja turvatarkastajakortista.

Useissa oikeustaloissa oikeushallinnon eri viranomaisten asiakaspalvelut on keskitetty
yhdelle alueelle, jonne asiakasliikenne kulkee yhden yhteisen sisäänkäynnin kautta. Tuo-
mioistuimen turvatarkastukset on toteutettu joissain oikeustaloissa siten, että kaikki taloon
tulevat asiakkaat turvatarkastetaan riippumatta siitä, minkä viranomaisen asiakkaita he
ovat. Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettu laki koskee kuitenkin vain tuomioistui-
mia. Näin ollen voi syntyä tilanteita, joissa turvatarkastustoimenpiteet kohdistetaan muun
oikeushallinnon viranomaisen asiakkaaseen ilman selkeää oikeudellista perustetta.

Turvatarkastajien oikeus voimankäyttöön olisi myös jatkossa rajattu ainoastaan tilantei-
siin, joissa henkilö joudutaan poistamaan tiloista. Lakia ehdotetaan uudistettavaksi siten,
että kaikilla hyväksytyillä turvatarkastajilla on keskenään vastaava oikeus tiloista poista-
miseen. Käytännössä tällaista voimankäyttöä edellyttäviä tilanteita syntyy tuomioistui-
mien turvatarkastusten yhteydessä hyvin harvoin.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää lainsäädäntöä ja mahdollistaa kaikkien oikeushallin-
non viranomaisten asiakkaiden turvatarkastukset niissä tilanteissa, joissa viranomaisilla on
yhteinen sisäänkäynti tai asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa. Turvatarkastajia kos-
kevien säännösten täsmenämisen tavoitteena on saattaa lainsäädäntö näiltä osin perustus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 43/2023 vp

lain ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaiseksi. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2024.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Sitten mennään eteenpäin. — Edustaja Vornanen.

17.12 Timo Vornanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia oikeusministerille asian esittelystä ja tämän asian edistämisestä. Tässä lakiesityksessä ehdotetaan, että turvatarkastuksista tuomioistuimessa annettua lakia muutettaisiin siten, että turvatarkastustoimenpiteet voitaisiin kohdistaa myös muiden oikeushallinnon viranomaisten kuin tuomioistui-
mien asiakkaisiin silloin, kun näillä oikeushallinnon viranomaisilla on yhteinen sisäänkäynti tai yhteinen asiakaspalvelualue tuomioistuimen kanssa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä turvatarkastajan kelpoisuuteen, turvatarkastajaksi hyväksymiseen ja hyväksymisen peruuttamiseen sekä turvatarkastajana toimivan henkilön virkavastuuseen, joihin liittyviä tarkempia säännöksiä ei tällä hetkellä sisälly lakiin.

Turvatarkastusten järjestäminen niissä oikeushallinnon viranomaisissa, joilla on yhteinen sisäänkäynti tuomioistuimen kanssa, lisää viranomaisten toimitilojen turvallisuutta niin asiakkaiden kuin myös henkilökunnan osalta. Turvatarkastusten ulottaminen muiden oikeushallinnon viranomaisten asiakkaisiin myös selkeyttää turvatarkastusten järjestämistä oikeustaloissa. Kaikkien asiakkaiden turvatarkastaminen mahdollistaa myös sen, että samalla asiakaspalvelualueella ei ole tarkastettuja ja tarkastamattomia henkilöitä.

Turvatarkastajaa koskevien kelpoisuusvaatimusten, tehtävään hyväksymisen, toimival-
lan ja virkavastuun täsmentäminen selkeyttäisi ja helpottaisi hyväksymismenettelyä sekä turvatarkastusten järjestämistä käytännön tasolla.

Tätä lakiesitystä varten on pyydetty lausunnot Oulun käräjäoikeudelta, Syyttäjälaitok-
selta, Tuomioistuinlaitokselta ja Rikosseuraamuslaitokselta. Kaikki lausunnonantajat kan-
nattivat ehdotettuja muutoksia. Muutoksia pidettiin yleisesti lainsäädäntöä selkeyttävinä ja
oikeushallinnon asiakkaiden ja henkilökunnan turvallisuutta parantavina sekä oikeushal-
linnon toimitilojen kustannustehokkuutta lisäävinä.

Arvoisa rouva puhemies! Kiitan oikeusministeriä ja hallitusta tästä lakiesityksestä ja
kannatan sitä erittäin lämpimästi. Yleisen edun vuoksi toivon näiden muutosten tulevan
voimaan mahdollisimman pikaisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

17.15 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos oikeusministeri Merelle tästä
lakiesityksestä ja tietysti koko valtioneuvostolle hallituksen esityksestä.

Tosiaan valtionhallinnossa tilojen yhteiskäyttö on ilman muuta järkevä menettelytapa,
ja sitä varmasti tuleamme tulevaisuudessa enenevässä määrin näkemään. Tämän vuoksi juu-
ri on tärkeää, että siellä, missä oikeutta jaetaan, nämä turvatarkastukset toimivat. Tämä
lainsäädäntö turvatarkastusten laajentamisesta selkiyttää toimintaa ja tuo työturvallisuutta
ja luo turvallisuutta näihin tiloihin, joten tämä on oikein hyvä ja perusteltu esitys.

Oikeusministeriä täytyy muutenkin kiittää. Tällaiset pieneltäkin tuntuvat lakiesitykset
ovat kuitenkin niitä esityksiä, joilla sellainen sopiva ryhtiilike saadaan nyt suomalaisessa
yhteiskunnassa aikaan. Suomihan on perinteisesti ollut maailman turvallisim maa, ja sellai-
sena haluamme sen myös tulevaisuudessa pitää, ja tässä mielessä oikeusministeri Meri on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 43/2023 vp

tehnyt hyvää työtä jo tähän asti, ja kannustamme eduskuntana jatkamaan tällä hyvällä tiellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.16 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset tosiaan ministeri Merelle tämänkin lakiesityksen esittelystä. On helppo yhtyä näihin kehuihin, joita edellä puhuneet edustajat Vornanen ja Autto antoivat.

Tuomioistuinten turvatarkastuksista annettu laki on ollut voimassa jo 23 vuotta, ja se on verraten pitkä aika. Tänä aikana on huomattu — ja nyt viimeinkin niihin reagoidaan — nämä ongelmat, mitä tässä laissa on aikaisemmin ollut. On ollut jokseenkin käsittämätöntä, että on ollut sellainen paikka kuin esimerkiksi ulosottotoimisto, joka on aiemmin jätetty tämän sääntelyn ulkopuolelle. Samoissa tiloissa tosiaan on toiminut viranomaisia, jotka ovat monesti alttiina eri asiakkaiden ja asiakasryhmien tunnekuohuille ja ovat kokeneet sitä kautta erilaisia uhkatilanteita työssään. Tämä lain selkeyttäminen siis parantaa työturvallisuutta ja antaa työrauhaa. Myös asiakkaan asema paranee, ja kaikilla tulee olemaan samat selkeät säännöt.

Jos tällaista käytännön teoreettista esimerkkiä halutaan hakea, niin olisi hieman omituisia, että jos tässä talossa tai tuossa viereisessä talossa, Pikkuparlamentissa, olisit menossa tapaamaan eduskunnan oikeusasiamiestä, menisit hänen juttusilleen, niin et tarvitsisi turvatarkastusta, mutta sitten jos olisit tulossa tapaamaan kansanedustajaa, niin tarvitsisit turvatarkastuksen. No, näinhän tilanne toki täällä ei ole, mutta se on vähän verrannollinen tilanne — hyvä, että tähän tulee nyt muutos. Se, että laki on sidottu näihin tiloihin, joissa toimitaan, eikä pelkästään yhteen yhteisissä tiloissa toimivaan toimijaan, on siis tilannetta selkeyttävä ja työturvallisuutta lisäävä tekijä.

Myöskään näiden turvatarkastajien kelpoisuusvaatimusten täydentämisestä en löydä mitään moitittavaa. Ja niin kuin edustaja Vornanen tuossa sanoi, eikä ole kyllä löytänyt yksikään näistä lausunnonantajista mitään moitittavaa, päinvastoin tämä esitys on kerännyt pelkkiä positiivisia lausuntoja. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen, poissa. — Edustaja Gebhard.

17.19 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on tosiaan sellainen, joka varmasti parantaa toimitilojen turvallisuutta sekä oikeushallinnossa työskenteleville henkilöille että siellä asioiville. Aihe on varsin tärkeä. Lakivaliokunnassa olemme saaneet selviä terveisiä, että henkilöstön saatavuus huolettaa monia oikeudenhoidon toimijoita. Tälle on varmasti monia syitä, mutta työhön liittyvä turvallisuudentunne on uskoakseni yksi työn veto- ja pitovoimaan vaikuttava tekijä.

Oikeudenhoidon toimijat ovat suhtautuneet tähän esitykseen kovin myönteisesti. Haluan kuitenkin nostaa esille, että oikeudenhoidossa työskentelevien ihmisten turvallisuuteen ja turvallisuudentunteeseen liittyy aika paljon myös muita seikkoja kuin vain fyysinen turvallisuus tuomioistuimissa.

Esimerkiksi maalittamisen kriminalisointi on toimi, jota ovat kannattaneet niin poliisin kuin oikeuslaitoksenkin keskeiset toimijat. Yhteiskunnan toiminnalle on mielestäni välttämätöntä, että esimerkiksi tuomarit kokevat voivansa tehdä työnsä turvassa. Turvallisuus päivittäisessä työssä fyysisessä rakennuksessa ja turvallisuus verkkoympäristössä ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 43/2023 vp

molemmat merkittäviä asioita. Vaikka maalittamisen tunnusmerkkien täsmällinen määrittely vaatisi vielä pohdintaa, ei se ole mielestäni mikään syy heittää hanskoja tiskiін maalittamiseen puuttumiseksi. Siksi kysyisinkin ministeriltä, olisitteko valmiita hallituksessa tarkastelemaan uudelleen maalittamisen kriminalisointia siinä missä fyysistenkin tilojen turvallisuutta halutaan parantaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valkonen.

17.20 Ville Valkonen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä edustaja Gebhardin esille nostama näkökulma ei missään nimessä ole vähämerkityksellinen — erittäin tärkeä lisä tähän keskusteluun siitä, että viranhaltijoiden mahdollisuudet tehdä työtään, palvella yhteiskuntaa kaikilta osin ovat huomioon otettavia. Toki työkalut eivät välttämättä sitten ole niitä, joita kaikki vaativat, mutta näkökulmana erittäin tärkeä.

Tämä on hyvää lainsäädännön huoltotyötä. On vähän ehkä hämmästyttävääkin, että meillä tämäntyylisiä puutteita lainsäädännössä on ollut. Hienoa, että ministeri nyt tekee lainsäädännön huoltotyötä, koska näin se on, että toimiva oikeusjärjestelmä on minkä tahansa hyvän yhteiskunnan kova ydin ja keskeinen tukipilari.

Ehkä nostaisin itse esille sen näkökulman, tämän ilmiön, että meillä on viranomaisia tai viranomaisen kaltaisissa tehtävissä työskenteleviä henkilöitä, jotka eivät voi olla varmoja omasta henkilökohtaisesta turvallisuudestaan tehdessään yhteiskunnan palvelutyötä — sellaisia ei missään nimessä pitäisi olla ainoatakaan. Hallitusohjelmassahan on linjattu, että sote- ja pelastushenkilökunnalle tulisi parempaa lainsuojaa, kun he tekevät omaa työtään eli auttavat ihmisiä erilaisissa tilanteissa ja kohtaavat valitettavan usein väkivaltaa tai sillä uhkailua tai epäasiallista käytöstä, ihan törkeätäkin uhkaa omassa auttamistyössään. Kysyisin ministeriltä, onko tämä lainsäädäntötyö hyvässä vauhdissa ja siihen löytymässä ne ratkaisut, jotka poistaisivat nämä kohtuuttomat tilanteet, jolloin päästäisiin sote- ja pelastushenkilöstön lain turvan puolelle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Meri, haluatteko kommentoida?

17.23 Oikeusministeri Leena Meri: Joo, kiitos kiitoksista, ja kiitos tietysti hallituskumppaneille, että olemme saaneet hyvän hallitusohjelman.

Tosiaan on hyvä, että täällä nyt määritellään esimerkiksi se, ketä voidaan turvatarkastajaksi hyväksyä, ja se, että tässä pitää olla poliisilaitoksen hyväksymä henkilö silloin, kun ei puhuta poliisimiehestä tai tuomioistuimen palveluksessa olevasta, tehtävään koulutetusta henkilöstä. Sitten on myös selkeä säädös siitä, että tuomioistuimen sijaintipaikan poliisilaitoksen on peruutettava tämä turvatarkastajan hyväksyminen, jos turvatarkastaja tai tuomioistuin sitä pyytää. Eli tämä koskee yleisesti näitä vartijoita, niin että meillä on selkeät säädökset siitä ja myöskin siitä, mitä siellä sitten tarkistellaan: pitää olla rehellinen ja luotettava ja muutenkin henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva henkilö.

Sitten täällä tuotiin esille henkilöstön saatavuus. Se on ihan totta, ja se tuotiin esille oikeudenhoidon selonteossa viime kaudella. Hallitushan on vuodesta 25 lukien laittamassa 25 miljoonaa euroa henkilökunnan saatavuuden parantamiseen ja resursointiin, ja monia muita toimenpiteitä.

Toitte esille maalittamisen, ja olen tästä antanutkin julkisuudessa lausuntoja. Tämä on ihan hallitusneuvotteluissa käyty huolellisesti läpi ja todettu, että siellä on mittava arsena-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 43/2023 vp

li pykälää jo nyt, joita kaikkia ei oikeastaan osata edes käyttää. Elikkä on laitton uhkaus, ja sehän laajeni viime kaudella siten, että se on virallisen syytteen alainen, mikäli se kohdistuu henkilöön työtehtävissä. Käsitykseni on se, että sitä pykälää ei kunnolla käytetä työpaikoilla, ei ole kunnollisia ohjeistuksia, miten toimia. Sitten on vainoaminen. Vainoamisesta myös jopa sosiaalisen median puolella on ratkaisuja oikeuskäytännössä, miten sitä voi soveltaa. On kunnianloukkausta ja yksityisen tiedon levittämistä koskevia rangaistussääntöjä. Säädöksiä on, ja juurikaan mitään aukkoja ei tunnisteta.

Meidän verrokkimaissamme ei ole mitään erillistä maalittamisen kriminalisointia. En tiedä, mutta oletuksena on, että vähän puhutaan myös eri asioista. Ei ole otettu käyttöön nykyisiä työkaluja, ja ehkä ajatellaan, että se ratkaisisi kaiken, jos meillä olisi uusi kriminalisointi, vaikka ne nykyisetkään eivät ole käytössä.

Tästä on oikeusministeriön tiedotekin. Tuossa kesällä ministeriön virkamiehet tekivät havaintoja sen lausuntopalautteen perusteella, jota ministeriön edellisen vuoden selvitystyöstä oli tullut. Kyllä sieltä löytyi haasteita liittyen sananvapauteen, tarkkarajaisuuteen ja määritelmään, mutta ei myöskään oikeastaan havaittu aukkoja. Siellä oli hyvin monensuuntaisia lausuntoja. Tällä kaudella ei ole selvitystä eikä ole tulossa maalittamisen kriminalisointia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.